

50 ЛЕГЕНДИ О СВЕТОМ САВИ

Pedeset legendi o Svetom Savi

izbor, sa predgovorom Vladimira Ćorovića

Štampano izdanje

Izdavač LIO, Gornji Milanovac, 1995.

Za izdavača: Slobodan Obradović

Urednik: Dragan Milovanović

Recenzent: Marko Pavlović

Elektronsko izdanje

Zoran Stefanović (izvršni urednik), Nenad Petrović (digitalizacija materijala), Milan Stojić i Mihailo Stefanović (vebmastering).

Objavljeno 28. januara 2000. godine.

Izvršna produkcija: "Tehnologije, izdavaštvo, agencija Janus" (Beograd) u saradnji sa "Projekat Rastko - Biblioteka srpske kulture na Internetu"

SADRŽAJ

Vladimir Ćorović: Sveti Sava u narodnom predanju

- 1.Kako se rodio Sveti Sava
- 2.Sveti Savo i Sveti Pavo
- 3.Sveti Sava brani hrišćansku vjeru
- 4.Sveti Sava, mačka i rijeka Sava
- 5.Sveti Sava i Sveti Nikola
- 6.Sveti Sava i kiridžija
- 7.Sveti Sava i udavače
- 8.Sveti Sava, mladić i starac
- 9.Sveti Sava razlučuje pravdu
- 10.Sveti Sava milostivi i nemilostivi ljudi
- 11.Sveti Sava i slijepac
- 12.Sveti Sava u prosjacima
- 13.Sveti Sava kao lekar
- 14.Sveti Sava brodar
- 15.Sveti Sava i vlastelin
- 16.Crno jezero
- 17.Sveti Sava i grešnik
- 18.Sveti Sava i dva suparnika
- 19.Sveti Sava i siromah
- 20.Sveti Sava i hala
- 21.Svetog Savu sreća šljaka
- 22.Sveti Sava blagoslovio majku Svetog Vasilija
- 23.Sveti Sava i pravednik
- 24.Sveti Sava i pustinjač
- 25.Savine verige
- 26.Sveti Sava blagosilja vode
- 27.Održavaj post
- 28.Sveti Sava uči da se poste srijeda i petak
- 29.Sveti Sava i post
- 30.Sveti Sava prokleo čovjeka
- 31.Sveti Sava i majka
- 32.Sveti Sava i otac i mati s malim detetom
- 33.Sveti Sava i Sveti Toma

- [34.Sveti Sava i kiridžije](#)
- [35.Radi, pa ćeš imati](#)
- [36.Sveti Sava i žena tkalja](#)
- [37.Sveti Sava i švalja](#)
- [38.Sveti Sava i seljaci](#)
- [39.Sveti Sava kazuje šta valja, a šta ne valja raditi u petak](#)
- [40.Sveti Sava i maja](#)
- [41.Sveti Sava učio ljude da grade sir](#)
- [42.Sveti Sava uči kako se pastrma suši](#)
- [43.Sveti Sava gradi prozore](#)
- [44.Sveti Sava i đaci](#)
- [45.Sveti Savo i đavo](#)
- [46.Otkud glavice u luka](#)
- [47.Sveti Sava i đavo u vodenici](#)
- [48.Kako je postao užarski zanat](#)
- [49.Sveti Sava greje zemlju](#)
- [50.Sveti Sava blagoslovio vino](#)

Vladimir Ćorović:

Sveti Sava u narodnom predanju

...Kult Svetoga Save u staroj srpskoj državi bio je vrlo veliki. Njegov otac, Stevan, poznatiji po kaluđerskom imenu, Simeon Nemanja bio je osnivač dinastije Nemanjića i kao takav predmet njenog posebnog pijateta. Sveti Sava je nastavljao njegova dela u sređivanju prilika u Srbiji; prvi srpski arhiepiskop i organizator narodne pravoslavne crkve; prvi predstavnik književnosti u Srbiji, osnivač i pomagač nekoliko najvažnijih manastira, kao Hilandara, Žiče, Studenice i možda Mileševa, koji su kroz ceo srednji vek glavni rasadnici srpske kulture; i Savin značaj, prema tome, bio je višestruk i naglašavan od krugova, koji su važili kao najverniji predstavnici našeg duhovnog života i najdosledniji u radu za nekoliko stoleća. Već prenos njegovog tela iz Trnova u Mileševo, 1237., bio je akt, koji je davao povoda posebnoj glorifikaciji, a malo posle toga Sava je, kao pravi dinastijski, crkveni, pa najzad kao narodni svetitelj, postao predmet posebnih prikaza i pohvala. Već sredinom XIII veka on dobija jedno s patosom i s mnogo retorske hagiografske veštine pisano žitije, koje početkom XIV veka nalazi jednog darovitog prerađivača i popularizatora. Teodosijevo žitije Svetog Save ušlo je u sve naše oblasti, i prešlo je čak i u rusku književnost; od njega je danas doznato 19 srpskih i pet ruskih prepisa, i nekoliko prerada raznoga oblika. U kraljevskom krugu raške države Simeon i Sava oglašavani su kao zaštitnici celog naroda i zemlje i pominjani su vrlo često u mnogim državnim aktima. Taj kult su posle primili i vladari iz sporedne nemanjićke linije, kao bosansko-srpski kralj Tvrtko I, koji se baš u Mileševu, nad grobom Svetog Save, dao krunisati za kralja; i posle Stepan Vukčić, koji se proglasio "hercegom od Svetog Save". U Mileševu je, nesumnjivo radi značaja Svetog Save, bilo jedno vreme i sedište hercegovačkog mitropolita. U XVI veku kult Svetoga Save čuvao je i dobar deo muslimana, možda još od svoje hrišćanske starine. Više stranih putnika, koji su tih vremena svraćali u Mileševo, beleže kako "štuju mileševske kaluđere i dijele im milostinju" (Žan Šeno, 1547.); kako kaluđeri žive od milostinje "što im ponajviše pružaju Turci, koji sveca osovito štuju i jako ga se boje" (Katarin Zeno, 1550.); čak se kazuje da Mileševu "veću milostinju daju Turci i židovi, nego li Kršćani" (Benedeto Ramberti, 1534); u Brankovićevom letopisu se priča kako je neki beg javio nadležnima u

Turskoj, da "Turci veruju Svetom Savi i uzimaju znak krsta i pokrštavaju se". S toga je, veli, naređeno da se spali telo svetiteljevo, corpus prodigiis clarum! I Atanasije Đakon, u svom opisu pustošenja naših zemalja u XVII veku, navodi, da je Sveti Sava spaljen od Turaka što je jedan Turčin bio na Savinom grobu izlečen od besa. U jednom pismu iz 1597. pišu srpski kaluđeri papi u Rim: "Kako su Turci otnesli Svetoga Savu iz Mileševa njima Bog ne pomaga, ubijaju (i)h krstjani sa svake strane". Još i u XIX veku, saopštava A. Giljferding, dolazio je narod na mileševske razvaline i donosio bolesnike. Taj kult, kao što se vidi iz saopštenja u ovoj zbirci, traje uostalom još i danas. Ima čak verovanja da je Sveti Sava još i sad živ "ko sveti Arandeo i sveti prorok Ilija" i da je štaviše "i sad na zemlji, ali ga mi ne vidimo".

Veliko štovanje koje je Sveti Sava uživao u našem narodu, nije bilo ograničeno samo na pravoslavne i muslimane. Njemu je obraćana pažnja i od našeg katoličkog elementa, pa, štaviše, i od njegovih crkvenih lica. Savin kult dobro je poznat Dubrovčanima; pisci iz drugih mesta, katolički sveštenici, pišu Savine biografije, kao Ivan Tomko Mrnavić, ili ga slave u pesmama, kao fra Andrija Kačić Miošić. Ovaj čak izrično kazuje:

Rad čudesa kaluđera Save
Slovenske ga sve države slave.

Vladimir Ćorović

Kako se rodio Sveti Sava

Za vreme zidanja Studenice dopadne se car Nemanji neka vrlo lepa devojka iz okoline i on zaželi da je dobije. Kad to saznadu kaluđeri, koji su se odnekuda takođe bili tu dok se manastir zidao, reše da ga sačuvaju od greha. Odmah naruče da dođe carica, kažu joj zašto su je pozvali i u večer je podmetnu caru umesto one devojke. Car misleći da je to ona devojka provede s njom do zore. U zoru mu ona potraži zlatan prsten s prsta, da bi ga se imala po čemu sećati, i on joj ga daje. Za tri godine gradeći manastir Nemanja nikako nije išao kući, niti je viđao carice. A ona devet meseci posle one noći rodi muško dete. Kad čuje Nemanja, da je carica rodila, poruči joj da ga ne čeka, jer će je, ako je zateče kod kuće, za neverstvo pogubiti. Ali ga ona nije poslušala, nego kad dođe car kući ona mu pokaza prsten i ispriča sve, kako se bila dogovorila. Muško dete, koje se Nemanji tad našlo, bio je Sveti Sava.

Sveti Savo i Sveti Pavo

Sveti Pavo bio je bradat, a đavo se pretvori u devojku, oa mu rekne: "Obrij bradu, Pavle, pa ću poći za te i poniknuće ti zlatna brada." Kad Sveti Pavo počne brijati bradu pred njega je padala zlatna dlaka, a na bradi obrijanoj nicala je svaka dlaka kao pasija, mačija, krmeća i svaka druga. A kad vide Sveti Pavle kakva dlaka niče na njegovoj bradi, on otale pobjegne u mračnu zemlju sa polovicom neobrijane brade. Tamo u mračnoj zemlji Sveti Pavle prokune onu zemlju, gdje ga je đavo prevario, tako da se u toj zemlji ne može ništa množiti, ni ploditi. Onda Sveti Savo pođe u mračnu zemlju Svetom Pavlu, da skine kletvu sa te zemlje i da izmami blagoslov od njega. Sveti Savo, kad pođe tamo, povede i ponese sobom: luča, pijetla, mačku, i kobilu, koja je imala ždrijebe. ždrijebe sveže na vratima mračne zemlje, kad se bude vraćao, da kobila nađe lakše pravi put.

Kad je Sveti Savo došao u mračnu zemlju, upitao je Svetog Pavla: "Može li se ovde noćiti?", a Pavle mu odgovori: "Može se noćiti, ali će te obladati miši i puhovi." A Sveti Pavo rekne: "Ti mene pusti, pa se ne boj za me." Sveti Pavle pusti Svetog Savu da noći. Potom pošalje svoje momke, da paze šta će biti sa njim, kad ga obladaju miši i pusi. Kad momci pogledaju, a Sveti Savo pustio dvije zvjerke, te jedna miše davi, druga pjeva a luč im svijetli. Kad kažu Svetom Pavlu, kako je kod Svetog Save, on nije mogao vjerovati, nego sam ode. A kad vide to, blagoslovi onu zemlju, gde je sve to postalo, da se tamo sve množi i plodi.

Onda Sveti Savo, kad čuje taj blagoslov, uzjaše na kobilu, koja zna gdje je ždrijebe ostalo, te naže bježati. Sveti Pavle sjeti se, da je to Sveti Savo izmamio blagoslov, te poteče za njim u poćeru. Pošto se Sveti Savo pomoli Bogu, stvori se ostruga, te se Sveti Savo u nju zapetlja. Potom se opet Sveti Savo pomoli Bogu, te Bog pusti veliku vodu, koja se odonda prozove: "Sava voda". Tako ga Sveti Pavo ne može dostignuti, već Sveti Savo ode zdravo u svoju zemlju.

Sveti Sava brani hrišćansku vjeru

Bio jedan čovjek pustinjač, po imenu Pavo koji je, živeći dugo sam, izmislio drukčiju vjeru no što je naša hrišćanska. Kad je dobro smislio, stane pozivati narod da prelazi u tu novu vjeru, kazujući da ga je Bog zato namijenio i poslao i da je glavom Sveti Pavo. Narodu se dopane ta njegova vjera i počnu je svi primati. Kad je narod najviše prelazio u tu Pavinu vjeru, vidi Bog, da s narodom hrišćanskim neće biti dobro, pa pošalje na zemlju Svetog Savu. Sveti Savo uzme u ruku sablju, stane na put i nije dao narodu, da ide do Pave, a i lijepo mu je govorio da se ne vara. Narod upozna sveca i poveruje mu, pa se vrati kući. Kad je narod prestao ići Pavi, spremi se Sveti Savo na put. Ponese sa sobom mačku, oroza i kruh. Pred noć dođe u kući Pavi i lijepo ga zamoli, da ga primi na konak. Pavo reče, da će imati gosta, pa da ga ne može primiti. Sveti Savo počne ga lijepo moliti i po Bogu bratiti, da ne zna puta i da je umoran pa da mu da gdje god da dođe pod krov. Pavo, videći pred sobom poštena čovjeka, reče mu, da ima jednu sobu, ali da ima u njoj dosta miša, pa se boji zla.

Sveti Savo mu odgovori, da se miša ne boji. Sluge onda uvedu Svetog Savu u sobu i ostave ga. Kad u jedno doba noći čuje Pavo oroza, kako zapjeva. Kad ga je čuo i treći put, ustane Pavo probudi sluge i reče im: "Ja sam noćas sanjao, da su miši onoga siromaha svega pojeli, samo su mu kosti ostale; idite i zakopajte njegove kosti u groblje." Kad sluge otvoriše vrata," za njima dođe Pavo, pa zaviri u sobu, ali gle čuda: vidi rpicu miša, mačka pokraj njih spava, a oroz se popeo na krevet i djeva. Sveti Savo reče slugama iz budžaka: "Dobro jutro!" Kad je Pavo ugledao to čudo priđe Svetom Savi, zamoli ga, da mu da mačku i oroza, a on će mu dati koliko god zaište novaca. Sveti Savo mu reče: "Nemoj ti više narod zvati u tu svoju vjeru, pa ću ti dati." Pavo mu obeća pošteno, a svetac mu dade onda i mačku i oroza. I eto vidiš, tako su do danas ostale dvije vjere: naša hrišćanska i nova Pavina kranjska.

Sveti Sava, mačka i rijeka Sava

Sveti Savo otišao je od kuće još kao dijete. Ostavivši oca i mater, krijući ode u Svetu Goru i tu se pokaluđeri. Do nekoliko godina čuje da mu je otac umro. Savo pomisli u sebi: "Vidi, šta bi; - otac mi umrije, a nije mi ostavio blagoslova". Lijepo se smisli da ode do svoje braće i porodice, da se vidi sa svima i da se pomoli Bogu na očevom grobu. Tako i uradi. Obiđe braću i pokloni se očevu grobu. Oprostivši se s braćom, krenu u svijet da malo putuje u žalosti. Tako putujući, jedno veče, dođe na konak u neku pustinju i tu zateče još nekih musafira, među kojima je bio i Sveti Jovan. Sveti Savo upita domaćina: "Može li se prenoćiti?" Domaćin mu odgovori: "Može duhovniče, ja!" Sveti Savo sjedne umoran i poče razgovor o svemu i svačemu. Mada je Sveti Savo poznao Svetog Jovana, ipak se ne kaza ko je, ni odakle je. Domaćin spremi večeru. Ustanu, pomole se Bogu i večeraju. Poslije večere, domaćin unese u kuću onoliko sanduka, koliko je imao musafira i pokaza svakom gdje će koji spavati. Sveti Savo upita domaćina: "A, jer domaćine ne prostireš slamu? Bolje je!"

Domaćin mu odgovori: "Ama, duhovniče, ne znaš koliko ovdje ima nekakve sitne živine, pa kad unoća hoće da izjedu čovjeka". Sveti Savo nasmija se i reče: "Znam šta je, to su miševi". Tako musafiri legoše u one sanduke, a Sveti Savo osta sjedeći. Kad bi neko doba noći, navališe miševi pa gmižu sa sviju strana. Sveti Savo pomoli se Bogu, skide rukavicu s ruke, baci je, a od nje se stvori mačka. Skide i drugu pa baci, dok se od nje stvori i druga mačka, pa obe navališe na miše. Udri, hvataj i davi, pa sve zabacuju na jednu kamaru. Tako do zore mnoge pohvataju i podave. Kad ustade domaćin i musafiri, imaju šta i vidjeti! Začudiše se kad čuše da Sveti Savo nije nikako spavao već čitavu noć sjedio. Još više se začudiše kad vidješe one dvije nepoznate zvjerke i kad čuše da su one podavile svu onu veliku gomilu miševa. S toga upita Sveti Jovan Svetog Savu: "Duhovniče, kakve su ono zvjerke?" "Mačke", odgovori Sveti Savo. "Pa otkud one ovdje?" "Stvorio ih Bog, od mojih rukavica", veli Sveti Savo. "Pa zar su one podavile onu živinu?" "Jesu", veli, "one će svu tu živinu za neko vrijeme koje pohvatati, koje rasplašiti, tako, da će se rijetko koja moći vidjeti!". Sveti Jovan pomilova mačke blagosiljajući ih: "Da ste od Boga blagoslovene, i u svakoj kućici od koristi!" Pošto svanu i

sunce ogranu, Sveti Savo se oprostio sa musafirima, zahvalio domaćinu i krenu dalje. Sveti Jovan, razgovarajući poslije sa musafirima i domaćinom, reče, da onaj što je noćio nije niko drugi do Sveti Sava, pošto je njemu dao Bog da može velika čudesa stvarati po zemlji. Kad to ču domaćin, zamoli Svetog Jovana, za koga je mislio da je kaluđer, da ide s njim i da vrate Svetog Savu, pa da ga barem ugosti kao što valja. Sveti Jovan poslušao domaćina i pohitaju da stignu Svetog Savu. Sveti Savo, kao svetac, znao je da ovi idu za njim i šta hoće, ali se nije mogao vraćati. Opet žao mu ih bješe ucvijeliti, pa smisli i pomoli se Bogu, da se kud god on prođe provali duboka rijeka i da teče za njim da ga tako ona dvojica ne mognu stići. Tako Sveti Savo, moleći se Bogu, prekrsti se i manu svojom štakom, a voda odmah pojuri, i to beše prava rijeka. Kad to videše Sveti Jovan i domaćin još se više začudiše. Stanu i pomole se Bogu, a Sveti Jovan reče: "Savo, Savo, blago tebi i tvojoj duši! Ti si veliki kod Boga, kad čudesa stvaraš na zemlji! Dao Bog i ovaj se tvoj put zvao tvojim imenom." Tako se duž cijelog Savina puta stvorila rijeka koja se naziva Sava.

Sveti Sava i Sveti Nikola

Jednom su putovali Sveti Savo i Sveti Nikola pa omrknu u nekom selu i zamole u jednoga zgodna čovjeka za konak. Bogataš im ne šćedne dati, a Sveti Savo uzme zlatan pehar i dade ga bogatašu. Onda pođu dalje da mole za konak u drugoga. Drugi koji je bio siromah pusti ih, te Sveti Savo i Sveti Nikola noće u njega. Kad ujutru ustali da idu, dozove Sveti Savo siromaha i njegovo dijete, pa rekne ocu: "Ili to dijete baci u vodu, ili ubij ". Siromah se začudi šta mu to svetac kaže, pa ne šćedne odmah poslušati, jer mu bijaše žao svoga jedinca. Sveti Savo onda reče: "Ja ću ti ga sad baciti u vodu, ako nećeš ti". "Baci", rekne siromah, a Sveti Savo dijete za ruku, pa u vodu! Začudi se i siromah i Sveti Nikola, pa viknuše: "šta to uradiš" A Sveti Savo odgovori: "Moj dragi, kad će te ovo dijete pod starost i paliti i žariti, i krasti i robiti, biti, pa te i ubiti bolje je da ono sad umre". Siromah, kad to ču, smiri se i učuta. Poslije toga Sveti Savo i Sveti Nikola odu dalje. Putem upita Sveti Nikola Svetog Savu: "Ja što ti dade onome bogatašu zlatan pehar, kad nas nije primio na konak?" Sveti Savo mu odgovori: "On će se napiti iz onoga pehara pa će se otrovati".

Sveti Sava i kiridžija

Išao Sveti Sava po zemlji sa momkom, pa sretne jednoga čovjeka, gde goni kola i volove. Zamoli ga, da prenese preko vode njega i momka no on ne htjedne. U tom sretne siromašna čovjeka, gdje goni na konju tovar brašna. Reče mu Sveti Savo da prenese njega i momka preko vode. Siromašak otovari brašno i prenese ih obojicu. Pošto pođu dalje zapita momak Svetog Savu: "šta će Bog dati onome čovjeku, što gonjaše kola i volove, pa nas ne šće prenjeti preko vode?" Sveti Savo reče: "Pod kućom ima krušku, pa će zapeti kola i volovi za nju i izvadiće pun ćup dukata ispod nje; no zaludu – ne moremu duša otići u raj koliko more li konopac u iglu! " Pita ga momak opet: "Šta će Bog dati onome siromašku, što otovari brašno, pa nas prenese?" Sveti Savo mu reče: "Kod kuće ima jedno muško dijete pa umrlo; ono će mu brašno prispjeti mučenicima, ama će duša onoga djeteta u raj! "

Sveti Sava i udavače

U staro vreme, kad su kroz narod sveci išli udruži se Sveti Sava sa jednim svetiteljem. Oni su obilazili sela i gradove. Jednom dođu u kuću veoma bogatu. U kući bila je udavača devojka dobra, predusretljiva, i svakom je bila gotova dobro da učini. Devojka je putnike rado primala na konak. Šta je god imala najbolje, to im je za večeru dala. Umorne putničke noge oprala je i odmah im prostrela duške. Kad je zora svanula, digla se devojka, spremila prekusak, zabrkala kafu i spremila vodu u ljegenu da musafiri umiju lice. Kad su iz kuće odlazili, rekne Sveti Sava devojci: "E, devojko, Bog ti crnu sreću dao!" Devojka se iznenadi. Ovaj svetac, drug Svetog Save, sav cepti od ljutine, samo ne može pred devojkom ništa da mu kaže.

Dođoše u jednu drugu kuću. Kucaju a niko im ne otvara. Sveci su već hteli da pođu, ali se doskora ču tresak po oboru. Otvori im krmeljiva, pocepana i kaljava devojka. Devojka im ništa ne reče. Oni dođoše kod ognjišta. Koliko je devojka lena bila, poče velikom kukom da dohvaća za goste tronožne stolice. "A de ti je majka, devojko?" pitao je Sveti Sava. "Otišla je u čaršiju da kupi luča. Šta vi hoće moja majka?" nabusito govoraše devojka. Videše sveci da nemaju šta čekati i digoše se da idu. Na vratima od obora okrenu se Sveti Sava devojci i reče: "E, devojko, Bog ti dao belu sreću!" I otidoše. Drugar Svetog Save toliko se naljutio, da više nije hteo da ide sa njim. On mu je počeo da govori: "Ovo li ti je pravda što je narodu deliš! Ovakvih pravednika dosada ko pamtiš šta bi trebalo da onoj prvoj kažeš: Bog ti dao belu sreću, a ti crnu; a ovoj crnu, a ti reče belu. "Čekaj još malo da izađemo izvan sela, pa ću ti kazati zašto."

Kad su bili u jednom polju sami, sedoše da se odmore. Sveti Savo počne da mu govori: "Da sam kazao onoj dobroj: "Bog ti dao belu sreću," a ona onako dobra i ljubazna, oni bi se dvoje osilili, pa ne bi na nebo ni na Boga pogledali. Kandilo u njihovoj kući ne bi se nikada upalilo, a sirotinja nikada ne bi se do vrata smela približiti. Ceo svet bi im šcer video. A ovako: ona dobra, a on zao, pa zlo i dobro snosiće se. A onoj drugoj da joj se zli drug dade, a ona onako crna i jadna, onda bi bilo crno bez beloga. Ovako će zlo i dobro da se podnose. Tako treba; nigde dva dobra, nigde dva zla..."

Sveti Sava, mladić i starac

Išao Sveti Sava sa đakom i sretnu jednog vrlo lijepog momka. "Pomoz Bog, oče!" – "Bog ti pomogao, momče!" Kad prođe momak reče Sveti Sava: "Bog mu brže dušu primio!" Idući dalje sretnu jednog djeda. "Pomoz Bog, djede!" – "Bog ti pomogao, duhovniče!" Kad prodoše mimo djeda rećiće Sveti Sava: "Da Bog da, ovaj djed živio još dvadeset godina!" Tome se đak čudio, pa će zapitati Svetog Savu: "što ti reče onome momku, da mu Bog dušu brže primi, a onome djedu da još živi dvadeset godina?" Na to će mu Sveti Sava: "Bogme, onaj momak nije ništa grešan, a onaj djed ima dosta grijeha, pa bi se mogao oprostiti."

Sveti Sava razlučuje pravdu

Bio jedan čovek puka sirotinja. Tako jedanput ga naćera glad, te uzajmi od jednog seljaka torbicu kukuruza i pođe u mlin da ih samelje i djecu zadrami, da ne skaplju od gladi. Kad dođe u mlin, ali jedan zasuo prije njega pšenicu i melje, te ga ne htjedne propuštati, da ono malo kukuruza samelje, nego morade pričekati dok on samelje svoju pšenicu. Pošto se pšenica samelje, ode onaj čovek spremati konja, da nosi pšenicu kući. U tom se samelju i kukuruzi onoga siromaška. Siromašak zamoli onoga čovjeka, da metne i njegovu torbicu na konja do kuće. Čovjek uzme torbicu, te je metne na konja i tako obojica pođu kući. Kad siromašak bude na domak svojoj kući, zaište od njega svoju torbu, ali se onaj na njega izbeći govoreći: "Haša, ti meni nijesi ništa dao". U tom se trenu stvori Sveti Sava, pa prekrsti štakom onoga bezdušnika, te se na mjestu skameni. Onda Sveti Sava reče onome siromašku, da uzme konja za ular, pa da vodi kući i konja i pšenicu.

Sveti Sava milostivi i nemilostivi ljudi

Sveti Savo putujući kao prosjak od sela do sela dođe u jedno selo, a ljudi ga opaziše, te djecu podgovoriše da natučkaju vaške na nj govoreći im: "Eto jednoga prosjaka! Natučkajte vaške, i ovako nam prosjaci dodijaše!" To čuje Sveti Savo, te ne htjede u njih ni da ide, već okrenu drugijem putem i ode u drugo obližnje selo. U tom selu svako mu odmah dade, što je kadar bio. Onda svetac stane tijekom seljacima pričati, kako su nemilostivi ljudi u onom selu; te će na polasku reći: "Bog blagoslovio vaše koševe, u kojijem vam je žito, a oni ne imali šta samljeti!" I zaista, poslije toga u onijeh koji su mu dali bijahu puni koševi; a oni što su bili podgovarali djecu da natučkaju vaške, ne imadahu šta samljeti.

Sveti Sava i slijepac

Sveti Savo prolazeći kroz nekakvu šumu blizu jednog sela opazi kravu i za njom tele. Idući dalje, svetac stiže u kuću jedne udovice, koja je imala stara slijepa svekra. Od teškog putovanja Sveti Sava bijaše jako umoran, te sjede i poče sa starcem razgovarati. Slijepac ga zapita: "Da mi počem nijesi vidio kraj puta kravu?" Svetac odgovori, da je nedaleko u šumi vidio nekakvu kravu s teletom. Slijepac odmah naredi nevjesti, da ide i vidi da to nije njihova krava, koja se izgubila prije tri dana. Domalo žena se vrati goneći kravu s teletom. Slijepac joj onda zapovjedi da što ručku zgotovi, a dok je ona kuhala on se jednako sa svecem razgovarao. Poslije ručka Sveti Sava pođe da ide. Slijepac onda naredi nevjesti: "Polij ovom siromahu komad hljeba i jednu šaku sira, jer ne znam gdje ga može konak zateći." Žena učini kao što joj svekar zapovijedi. Pri odlasku Sveti Sava reče slijepcu: "Kad si tako dobar, Bog ti očinji vid opet otvorio! " I čim je svetac otišao, slijepac je odmah progledao.

Sveti Sava u prosjacima

Prebuče se Sveti Sava u prosjačko odijelo pa pođe po svijetu da okuša ljude. Tako dođe jednom prosjaku, koji nije imao nigđe ništa, pod dragim Bogom, nego je bio sav u živoj rani, gdje su se bili i crvi zakotili. Kad ga Sveti Savo zamoli da mu što udijeli, prosjak mu reče: "Ja ti nemam ništa dati do ovih crva", pa se maši rukom, te izvadi iz rane punu šaku crva i dade prosjaku Savi, jer je znao da ne valja prosjaka odbiti. Sveti Sava primi crve, koji se u njegovoj ruci pretvoriše u žute dukate. On ih vrati bolesnome prosjaku, pa se za nj pomoli Bogu i spase ga muke i nevolje.

Sveti Sava kao lekar

Putujući po zemlji Sveti Sava svrati u jednu kuću da prenoći. Domaćin, neki dobar čovek, lepo ga primi. Od ukućana imao je samo ženu, koja je bila veoma zla. Ona, po nesreći, nije bila kod kuće, kad je njen muž primio Svetog Savu na konak, nego je došla malo posle i počela da viče na muža, što je primio neznanog putnika. Kad je muž od nje zatražio večeru za gosta, ona reče: "Kamen mu za večeru". Muž se digne i posle dužeg preturanja nađe samo jedno jaje, koje u vrućem pepelu ispeče i pruži gostu. Posle tako malene večere muž zatraži od žene postelju za gosta, našto mu ona naprasito odgovori: "Kamen mu postelja." Kad je muž molio, da mu da bar jastuk pod glavu, pošto mu ne da postelju, ona mu kao i pre, odgovori: "Kamen mu pod glavu. " Gostoljubivi domaćin zamoli gosta, da se na njega ne ljuti, što ne može od žene da ga ugosti onako, kako bi trebalo. Ni domaćin ni žena nisu znali ko je taj njihov gost.

Posle večere Sveti Sava legne na kamene ploče pored vatre i nemajući ništa drugo da metne pod glavu, uzme kamen. Za ljubav gosta i domaćin legne do njega, a žena se sama ispruži na postelju malo dalje od njih. U nek doba noći ženi se razvije pupak, pa da umre od bolova. Tada joj se otvore oči i ona u putniku pozna Svetog Savu. Ne mogući više da podnese muke i bolove, ona počne moliti Svetog Savu, da se smiluje na dobrotu i gostoljublje njenog muža i da je isceli. Sveti Sava se smiluje i ona ozdravi.

I danas, kad se kome razvije pupak, onda neka starija žena metne srednji prst desne ruke na pupak bolesnika, malo pritisne i počne polako da obilazi bolesnika, da zavija pupak, pri čemu izgovara ove reči kao neku molitvu: "Sveti Savo, zavi pupak! Ne porad zle žene, nego pored dobra čoveka. Kamena večera, kamena postelja, kamen pod glavu!" To se tri puta ponovi, a pre toga postavi se jaje u vatru, da se ispeče i da se bolesniku da ga pojede. Posle tog narod veruje, da bolesniku mora biti lakše.

Sveti Sava brodar

Sveti Sava znao je sve zanate, ali mu je bio najmiliji brodarski. On je izabrao taj zanat, što je i sam Hristos bio brodar, koji je i Svetog Nikolu naučio tome zanatu. Ali njih sva trojica različno su vladali svojim zanatom. Tako je Hristos na svojim lađama prevezio svijet sjednog kraja na drugi, Sveti Nikola spasavao je ljude na lađama, a Sveti Savo topio je grešne ljude sa svojih lađa, pa ih je stoga namještao na onim mjestima gde su živeli veliki grešnici. Kad god bi Sveti Sava pošao s lađom na more, udarila bi strašna bura, koja bi potopila i lađu i sve putnike u njoj. Tako je Sveti Sava trijebio grešnike sa zemlje.

Sveti Sava i vlastelin

Sveti Savo putujući po svijetu dođe pred jednu crkvu, te stane od čovjeka do čovjeka u ime božje moliti, da mu što udijele. Koji ljudi bijahu pobožni, davahu mu. Svetac dođe tako pred jednog vlastelina, te i njega stane moliti, da mu što udijeli. Vlastelin bijaše nevaljala srca, te će mu reći: "Vuci se odavde, ne dadu mi se taki s mirom ni Bogu moliti. Ako ti što fali, kući mi dođi!"

Poslije svete službe vlastelin uzjaše na konja, te sa slugama ode kući. Svetac uzastopce pođe za njim. Kad dođe vlastelinovoj kući, opet stane moliti da mu što udijeli. Vlastelin razjaren zgrabi batinu da sveca udari, ali Bog naredi, te mu se ruka zgrči i u njoj batina ostade. Svetac videći šta vlastelin hoće, pođe ne obazirući se, a vlastelin za njim pošalje svoje sluge, da ga mole da se vrati, obećavajući mu nebrojeno blago. Svetac se vrati u dvor vlastelinu. Vlastelin kleknu pred njega govoreći: "Oprosti mi ugodniče božji, što sam te uvrijedio, i moli se Bogu, da mi se ruka ispravi, daću ti nebrojeno blago!" Svetac mu reče: "Ja ti blaga ne želim, a ako ćeš prema sirotinji od sada biti dobar, ruka će se tvoja ispraviti." Vlastelin se od srca pokaja i obeća, da će oholu svoju narav promjeniti i za sirotinju biti bolji. Čim je to izgovorio, Bog naredi, te mu se ruka ispravi. Od to doba vlastelin je za sirotinju bio dobar i u tome se grijehu popravio.

Crno jezero

Putujući Sveti Savo po Jezerima dođe u neki manastir na konak. Tu bili neki kaluđeri, koji su zavideli Savi što je štovan u narodu, pa se zdogovore da mu poture jednog pijevca u torbu, samo da bi mu nanjeli pakosti.

Kad ujutru pođe Sveti Savo dalje, oni ga zaustave i počnu vikati, da im je ukrao pjevca. Sveti Savo stane im govoriti: "Za Boga, braćo, kako bih ja to učinio! " A oni uput, pa u torbu: " A da šta ti je ovo?" Sveti Savo kad viđe, dosjeti se, šta su kaluđeri šćeli, pa mahnu svojom štakom i reče: "Da Bog da se sad sve ovo u Sodom pretvorilo!" Toga časa Bog naredi, nestade i kaluđera, i manastira, i svega što je ondje bilo, no se stvori jedno crno jezero. I to je jezero uvijek jednako, niti mu voda pridolazi, niti otječe; a niko ne smije u njega zagaziti.

Sveti Sava i grešnik

Bio jedan jako zlogovoran i nebesan čojek, bogopsovac, te jedne noći o Svetom Savi, kad je najveća ciča zima bila, dođu đavoli, Bog budi s nama, po nj. Zamotaju ga u ponjavu, s kojom se pokrio, iznesu ga na badžu pa š njime fiju u najdublji vir u Korani. Čape ga dva među se, jedan za ruke, drugi za noge, pa sve nekoliko puta zaburi ga u vodu, a onda opet izvadi. U polje došao najstariji vrag. Namjesti veliki usijani nakovanj kraj vode. Zamahnuvši nad nakovnjem teškijem gvozdijenijem batom centenjakom, zapovijedi onima, što ga šmuraju, da mu ga donesu. Istom, što su ga donijeli i da će š njime na nakovanj, ali najednom sinu sve oko njih, čisto im se oči zablještiše. Dok se samo okom hitiše i obazriješe, ugledaše od zlata čojeka, u samu zlatnome odijelu, sa zlatnijem krstom u ruci koji se sjaje kao sunce žarko. To je bio Sveti Sava. On samo malo zlatni krst uzdignu i prema njima manu, a đavoli dreknušu i od čovjeka na stranu skočiše. Sveti Sava reče: "Nemojte ga više! A ti grešniče znaj, da se Svetom Savi ražalilo na tvoju sitnu dječicu i kukavnu ženu, pa te za ovaj put izmolio u Milostivoga Boga. Zato se pokaj i okani svake nebesije, pa i same pomisli na zao govor. Inače će ovi opet doći po tebe i zaslužena kazna neće ti se više moći oprostiti." Čim je to Sveti Sava izustio, nestane ga, a š njime i onog sjaja i blijeska. U isti mah i đavoli poskakaše u vir koranski i nestade ih. Čojek se prekrsti, vjerno pomili svemogućem Bogu i Svetom Savi, zahvaljujući iskreno na velikoj milosti i daru njihovu. Pokaja se za teške pregrije svoje. Ode kući, pa već kašnje nikad nije griješio, nit je tjerao griote.

Sveti Sava i dva suparnika

Zauzeo seljak seljaku komad zemlje, a oštećeni došao Svetom Savi na žalbu. Kad je Sveti Sava čuo i razumeo žalbu, pozov otmičara i posavetuje ga, da na lep način vrati zauzetu zemlju svome susedu i da se pomire, pa da žive kao rođena braća. Kad ovaj nikako nije hteo na to da pristane, onda ga Sveti Sava odvede u jedan plodni kraj zemlje, pa mu rekne: "Kad hoćeš da imaš što više zemlje, onda evo ti; idi, i koliko god budeš danas opkolio zemlje u ovom pustom plodnom kraju, toliko će tvoje biti; samo pazi dobro, da mi u sunčani zahod budeš tačno na ovome mestu, odakle polaziš, inače na tebi glave neće biti."

I zape otimač i grabljivac. Zape da trči oko lepog imanja, iz petnjih žila. Te hajde da opkoli i ovu lepu livadu, pa i ovaj veliki gaj, pa i ovaj voćnjak, pa i onaj vinograd, pa ovu njivu, pa onaj pašnjak, pa ovo pa ono... I tako je siromah, bez duše, trčao gladan i žedan, bez odmora, vas dugi letnji dan. Sunce je već počelo za brda da zapada, a on je, bednik, još opkoljivao travokosne makve i guste jelake. A kad je već bio blizu mesta, odakle je pošao, sunce je već bilo zašlo. Od velikog umora, on je pao i izdahnuo, ne došavši do belege odakle je potrčao.

Sveti Sava i siromah

Naiđe Sveti Savo pokraj jedne sirotinjske kuće taman na Božić. Tamo kuknjava, jer se čeljad, sa sitnom dječicom, nije imala čim omrsiti. Sveti Savo daje onda domaćinu punu ćasu masla. Obraduje se siromah i zafali, a žena uze maslo, prikupi korica i spremi poparu. Siromah je trošio maslo godinu dana, a nikad mu nije nestajalo. Tek kad se pofalio jednom prijatelju, poče maslo da izčezava, a da se nije falio, Bog zna dokle bi mu trajalo ono maslo.

Sveti Sava i hala

Pravedna sudba za neke grehe kazni Svetog Simeuna te uđe u nj hala proždrljiva. Od toga doba običan ručak Svetom Simeunu bejaše pečen vo i u volu ovan, i u ovnu kokoš, a u kokoščici jaje – i od svega toga iza njegovoga ručka ne ostajaše ništa. Jedan put dođe Sveti Simeun u Hilandar, pa u dugom razgovoru sa Svetim Savom ogladni i stane hitati da ide da ruča, ali ga Sveti Savo vešt看 razgovorom zadrži, dok hala u njemu sasvim ne ogladni i mnogo ga umori, Onda mu Sveti Sava pruži poskuricu, a iz Svetog Simeuna zinu hala i obvinu poskuricu. Sveti Sava dokopa tad halu rukama za vrat, izvuče je iz njega i baci u more. I od tada ne mogaše Sveti Simeun ni celu kokošku da pojede.

Svetog Savu sreća šljaka

Kad je Sveti Sava stupio u jerusalimsku crkvu na vrata, sreća ga je šljaka sama, a niko je nije nosio niti držao, te pred njega stala. Sveti Savo se začudi, Pa zapita sveštenike, koji su u crkvi bili: "šta znači ovo š" Oni mu odgovore: "Prije nekoliko vremena živio je ovdje jedan vladika, kome je bilo ime Sava. Kada je bio pri poslednjem času svoga života, kazao je: "Ovu šljaku ostavite u crkvu. Iz dalekih zemalja doći će sveštenik istoga čina, kog sam i ja. Ime će mu biti Savo. Kad on stupi u ovu crkvu sama će ova šljaka njemu poći". Sveti Savo uzme tad šljaku i donio je sa sobom iz Jerusalima u Srbiju.

Sveti Sava blagoslovio majku Svetog Vasilija

Pošao Sveti Sava kroz Popovo i nađe jednu djevojku, da zahiće vodu iz gustijerne. On će u nje zaiskati vode da se napije. Djevojka, čim joj je Sveti Sava vode zaiskao, ispere sud kojim je vodu vadila, te mu daje da pije. Pošto se Sveti Sava napio vode, reče djevojci: "Od tebe izašlo čisto i prečisto tijelo na ovaj svijet." Kasnije je ta djevojka postala majka Svetog Vasilija Ostroškog.

Sveti Sava i pravednik

Bio tako jedan čovjek, koji je bio jako pobožan i čisto se svetački držao. Samo se nigda nije ispovijedao. Uprav uoči dana, kad će umrijeti, javi mu se u snu Sveti Sava i reče: "Dobri čovječe, ti si dobar, pobožan i pravedan, ali si samo na najveću jednu hrišćansku dužnost zaboravio – nijesi se ispovjedao, pa zato si i samog gospoda Boga uvrijedio. S toga, da nam duši milostivi i svemogući Bog dade rajsko naselje u dici i slavi nebeskoj, valja nam se, pored ostalih bogougodnijeh djela, redovno ispovijedati; jer iako si pravedan, nijesi još onakav pravednik, kao onaj koji se ispovijeda i pričešćuje. Svako čeljade treba zanavljati i snažiti tijelo i dušu svoju s prečistom krvi i tijelom Hristovijem." Poslije tog sna čovjek se probudi, drhćući kao šiba, i kajući se što se nije ispovijedao. Sjutra dan, kad je umro, pojagmi se anđeo i vrag za dušu njegovu. Pa, zbilja, iako je pravedan bio, ipak na kantar u Svetog Arandela pretegne na đavolsku stranu zato, što se nije ispovijedao.

Sveti Sava i pustinjač

Putovao Sveti Sava lađom po vodi. Došavši pod neku obalu opazi čoveka, pustinjača, gde preskače preko jame, pa kad preskoči na jednu stranu rekne: "Ovo Bogu", a kada se povrti natrag rekne: "Ovo meni", pa sve tako. Čudeći se Sveti Sava njegovom poslu, zapitaće, ga, šta to radi, našto mu ovaj odgovori, da se moli Bogu. Tu ga Sveti Sava pouči, kako se Bogu treba moliti, a ne kako on to čini, i nauči ga "Oče naš". Sveti Sava onda sjede na lađu i ode dalje. Čim je Sveti Sava otišao, pustinjač zaboravi molitvu, te stade trčati po vodi za Svetim Savom i vikati: neka ga još jedan put pouči molitvi, jer je zaboravio. Sveti Sava, videći da pustinjač ide po vodi kao po suhu, odgovori mu: "Kad tebe drži voda s tom molitvom, tebi bolja i ne treba. S toga se moli kao i dosad! "

Savine verige

Kad su prenijeli ćivot Svetoga Save u manastir Milicu, narod je dolazio sa sviju strana da celiva ćivot i dariva ga. Ko god je to činio pošla mu je svaka sreća i napredak u svemu i svačemu. Tako dođe ijedan siromašak manastiru, pa ne imajući čime darivati ćivot, skine sa sebe svoje dronjave haljine i zamota u njih jedne čađave verige koje je ponio iz svoje kolibe, pa to priloži na ćivot Svetog Save. Kad poslije njega dođu u manastir bogataši, banovi i kneževi, začudiše se kad vide siromaškov dar. Jedan od njih srdito reče, da razmotaju te dronjke i vide šta je u njima. Kad viđeše šta je, odmah naredi da se i dronjci i verige izbace pred manastir. Čim su to učinili, a ćivot svetiteljev zatrepti i svijeće se po crkvi sve potrnu. Sjeti se narod šta je, pa brže bolje unesu one dronjke i u njima verige i metnu ih na staro mjesto. Pošto se svrši služba, narod povrvi iz crkve, ali nuto čuda: niko ne more da izađe! Najposlije progovori nešto iz kubeta: "Niko neće izići dok se ne cjeluju i ne daruju verige Svetoga Save!" Narod poleti ćivotu i moleći se Bogu i Svetome Savi pobožno pristupi, cjeluje verige i dariva ih. Čim su to učinili, mogli su izići iz crkve. To se rašču svuda, i od tada ostane da se svetkuju verige Svetoga Save.

Sveti Sava blagosilja vode

Jedan put, uz časni post, nestade svijetu posne hrane, pa upitaju Svetoga Savu: "Duhovniče, bi li mogli što mrsno založiti, jer nam je nestalo posne hrane, a mrsa dosta na svaki kraj?" Sveti Sava odgovori: da je grehota mrsiti iz časni post, jer je i sam Hristos postio ovaj post. A narod će na to: "Znamo i mi, dragi oče, da je grehota mrsiti, ali je ljuta nevolja, jer nemamo šta jesti". Sveti Sava pomoli se Bogu i prekrsti vodu tri puta svojom šljakom onda zapovjedi narodu da ne zagazi u vodu i nahvata ribe. Gladna svjetina povrvi od čuda u vodu i iznese bukadar ribe, koje dotle niti je bilo, niti je ko vidio. Sveti Sava nauči ih, da ribu ispore, operu, pa onda peku. I tako svjetina dobi novu vrstu hrane, najede se, a posta ne pogazi. Od tada je voda blagoslovena i u njoj oživela riba.

Održavaj post

Bila negdje velika srpska porodica, koja je sve postove u godini postila, kako spada i treba. Samo joj se gospodar nešto durn'o i zapustio, te nije htio postiti ne samo srijede, petka i zavjetnijeh postova, već ni većijeh postova, pa ni časnoga. Tako je trajalo dugo vremena i on je u svačemu sve nesretniji bivao. Najzad u snu iziđe preda nj čovjek sav u svili i u suhu zlatu, pa mu reče: "Ti, grešniče teški, što nećeš da postiš svojijeh postova – dalje nećeš. Ja sam evo glavom Sveti Sava, koga tvoja kuća, osim tebe samo, slavi i veliča postom i molitvom, pa sam ti u tri puta već spasao život, a sad ti više ne mogu pomoći, jer Gospod Bog ne može ti više milostiv biti i dalje podnositi tako teško bezakonje". Iza toga sveca nestane, a čovjek od straha skoči i probudi se i namah ispriča svojijem ukućanima što je usnio. Ujutro rano iziđe, da se po običaju, umije pred kućom, a grom iz vedra neba, pa u vrh glave, te na mjestu ostade mrtav.

Sveti Sava uči da se poste srijeda i petak

Idući Sveti Sava putem pođe do jedne kuće, gdje se u petak peče janje. Sveti Sava iskara ukućane govoreći: "Zar u petak mrsite, pa opet hoćete božje pomilovanje?" Domaćin mu odgovori: "Pa što da ne mrsimo, – danas nije nikakav post"! Sveti Sava odgovori: "Trebalo da postiš svaku srijedu i petak. Srijedu u spomen, kad su Isusa izdali, a petak u spomen smrti i raspeća Isusova." Od tada se svukud po pravom hrišćanluku posti srijeda i petak.

Sveti Sava i post

Dok je Sveti Sava bio manastirski đak tuže ga starešini, da je uz časni post srkao mleko, i starešina poče da ga progoni. To Savi dodija, uze štap, dođe do nekog groblja, udari štapom po grobu i reče: "Pomoz Bog, mrtvi!" "Bog ti pomogao Savo!" odgovori mrtvi. "šta se drži za grešno na onome svetu?" upita Sava. "Ubilac, upaljenik i pokuđenik", odgovori mrtvi. "A za jelo?" – "U jelu nema greha!" Tad Savo pođe napred i u polju susretne čobane, gde pasu ovce. Stigne do jedne bremenite čobanice devojke i nazva: "Pomoz Bog u devojki dete!" "Bog ti pomogao učitelju Savo", javi se iz devojke dete. "A ko je tvoj otac?" "Onaj što tebe progoni", odgovori dete. To čuše i ostali čobani, a to doču i starešina Savin. Od tada ostavi on Savu na miru.

Sveti Sava prokleo čovjeka

Uhvati Sveti Savo jagnje, pa ga hitne preko crkve. Dok je ono padalo, ovca se ne beše ni s mesta maknula. Pošto jagnje pade na zemlju na noge, Sveti Savo ga blagoslovi, da prohoda odmah, čim se ojagnji. Tako je bacao i ostale životinje; pa koja je dole pala na noge, tu je blagoslovio, da odmah pođe, a koja nije, tuje osudio da prohoda tek posle duže vremena iza rođenja. – Kad je svršio sa svima, dođe red na čoveka. Ali kad uze dete od žene, ona će mu: "ček, Boga ti, da se ne ubije! " – pa otrča na drugu stranu crkve, te dočeka dete u krilo. Sveti Sava se veoma naljuti na to, pa joj reče: "Nosićeš ga tako u krilu najmanje godinu dana". S toga dete ne može prohodati pre godine.

Sveti Sava i majka

Umrlo majci dete jedinče, a ona, sirota, čula za Svetog Savu, pa ga donela njemu, da ga oživi. -"Oživeću ti dete", – rekne Sveti Sava ucveljenoj majci – "Ako mi u svetu nađeš ma i jednu kuću, u kojoj niko nikada nije umro". Zalud je nesrećna majka za dugo i dugo, tražila takvu kuću; nije mogla da je nađe. Najposle se vrati i kaže Svetom Savi. A Sveti Sava njoj: "Sad si videla, da nisi samo ti nesrećna na ovome svetu, jer nema toga koji se rodi, a da neće umreti. Bog daje, Bog i uzima."

Sveti Sava i otac i mati s malim detetom

Doneli otac i mati malo, novorođeno dete u crkvu, Svetom Savi, i zamolili ga, da dete blagoslovi, i da mu da sreću. "Ja ću ga blagosloviti, kao što je i Isus decu blagoslovio, ali mu sreću ne mogu dati samo vi, roditelji njegovi, ako ga zarana naučite: da radi, da štedi, da ne laže, da ne krade, da sluša, da je pobožno, da poštuje starije, da je u svačemu umereno; a naročito ako ga budete upitali da dobro čuva svoje zdravlje. "

Roditelji su učinili, što im je svetac kazao, pa je od njihovog malog deteta postao je dobar, raden, pošten, i pobožan čovek. To se posle čulo na daleko, pa je sa sviju strana dolazio silan svet i dovodio malu decu Svetom Savi, te da ih blagoslovio i da im da sreću. A Sveti Sava svima je odgovarao kao i onima prvima.

Sveti Sava i Sveti Toma

Sveti Toma je bio drvodelja. Išao je u pečalbu i zaradio pun džak para. Na putu ga sreo Sveti Sava, pa ga upitao: "Šta to носиš, Tomo?" -"Iver nosim, gospodine," odgovori Sveti Toma. "Deljao sam u jednom selu, pa sad nosim decu da ogrejem". "Kad ti je to iver – onda i od sada i do veka neka ti bude samo iver i ništa drugo," rekne Sveti Sava, a Tomin novac se odmah pretvori u iver. Od toga doba ne mogu zanatlije da sačuvaju pare, jer ih je prokleo Sveti Sava.

Sveti Sava i kiridžije

Putovao Sveti Sava po Hercegovini i u putu naiđe na kiridžije, koje su se vraćale iz Dubrovnika. Kako su kiridžije bile bez novaca, to odluče, da se jedan između njih napravi mrtav, a ostali da zamole Svetog Savu da ga, po veri, opeva i da im uz to podaruje i malo novaca za sahranu. Učine tako, čim je svetitelj došao među njih. Sveti Sava ga opeva da im nešto novaca i produži put. Kad je svetac malo izmakao, kiridžije počnu buditi umrtvljenog druga: "Ustani, bre! Digni se, bre!" "Evo ostavi nam svetitelj novaca, imaćemo i da jedemo i da pijemo". Ali se onaj na sve te pozive ne odazivlje, niti mrda. Kad su ga drugovi posle bolje pregledali, imali su šta i videti: njihov drug bio je zaista mrtav. "A da velju ja vama", reći će jedan, "da vi sa svecem ne terate, šalu. Svetac se ne da prevariti; on sve zna i vidi."

Radi, pa ćeš imati

Sveti Sava putujući dođe u jedno selo, gde je, po svome običaju, poučavao narod. Pa će tako u razgovoru reći: "Vala, ove godine biće velika nerodica, – rodiće, ama će grad sve satrti." I Sveti Sava ode dalje. Sad neki seljaci stanu razmišljati u sebi: "Kad nam svetitelj reče, da će biti nerodica, nećemo ništa ni sijati. A i zašto bi sijali i mučili se, kad nećemo nikakve vajde videti, a ono sjemena nek nam se bar u nevolji nađe." A drugi će opet: "Božja je volja! Pa i ako bude nerodice, Bog je tako naredio. Mi ćemo zasijati k'a i dosle, pa što Bog da". I zaista te godine pade veliki grad i satra mnoge usjeve. Oni, koji su bili zasijali k'a i dosle, – bogme, grad satr'o veliki dio, ali ovdje malo, ondje malo, ele, oni saberu toliko, da se mogu prehraniti dok stasa novi rod. A onima, što nijesu ništa zasijali, teklo nešto stare hrane, al' ne doteklo; te tako ostaše bez igdje išta.

U tom naiđe Sveti Sava, pa kad saznade šta su ovi uradili, rećice im: "Ama braćo, ako sam vam kazao, da će biti grada, nijesam vam kazao da ne radite, jer je opet sve u božjoj ruci. – Radi, pa ćeš imati!"

Sveti Sava i žena tkalja

Neka žena namestila bila razboj u kući da tka. Kuća je bila mračna i niska, te joj svetlost niotkuda nije dolazila. Da bi joj se videlo, ona je metnula kraj razboja tri velika draga kamena. Dođe Sveti Sava, pa je upita: "Šta to činiš?" "Eto tkam prođu ova tri kamena", odgovori mu ona. – "A šta bi ti meni dala, da ti ja nabavim lepšu svetlost od ta tri kamena?" – upita je Sveti Sava. – "Dala bih ti, vala, Bog i duša, ova sva tri kamena i još punu mernicu suvih zlatnika koje mi je deda u nasleđe ostavio", odgovori mu žena. Sveti Sava onda provali poveću rupu na spoljašnjem duvaru, sproću razboja, i svetlost namah uđe u kuću, i osvetli je celu. – "Pa to sam i sama mogla učiniti, ali će sad tu da ulazi vetar, zima, kokoške i mačke", rekne žena. – "A ti zato ovde razapni, između četiri zašiljena drveta, jagnjeću kožu, bez vune, ili parče platna", – rekne joj Sveti Sava, žena zahvali Svetom Savi na velikoj dobroti i odmah mu da obećani poklon. On ga razdeli među siromahe na koje je prvo u putu naišao, jer je znao, da ko god sirotinji deli, taj Bogu uzajmljuje.

Sveti Sava i švalja

Sa prosjačkim štapom i torbom o vratu dođe Sveti Sava u jednu kuću i tu zateče jednu ženu đe šije od sebe. Sveti Savo joj reče: "Ne šij od sebe, već sebi, pa će ti radnja lakše ići!" Ona ga poslušala, te počne sebi šiti, pa joj je radnja hitrije išla. U tom dođe njezina kona, te kad viđe da sebi šije, zapita je: " Od koga si to naučila? " -"Ovaj prosjak, bog mu pomog'o, kaza mi". Onda Sveti Savo blagoslovi šav govoreći: "Neka vam je ta radnja blagoslovena, te što uradili, videlo vam se! "

Sveti Sava i seljaci

Imali su neki seljaci mnogo orasi, pa kad su ga obrali oni su ga kačili sas vile na tavan. Takoj su se mučili dugo vreme da nisu mogli ni jedan da ukačiv. Sveti Sava je tuj prošija i videja kude gi kačiv sas vile na tavan. Oni su ga pitali: "Pa kako ćemo drugačije da gi kačimo?" On gi je kazaja da uznev vreće pa da gi napuniv sas orasi i da gi kačiv na tavan. Seljaci su takoj napravili. Opet je prošija Sveti Sava i pitaja: "Koj ve je takoj naučija da radite?" Oni su kazali da je prošija neki božji čovek i kazaja gi da takoj radiv. On gi je blagoslovija i otišija.

Sveti Sava kazuje šta valja, a šta ne valja raditi u petak

Putovao jednog petka Sveti Sava. Idući tako, umoran, navrati se jednu kuću, te će zamoliti malo vode. Domaćica će mu nato odgovoriti, da malo pričeka. "Pečem ljebac danas pa pričekaj malo, sad će lepinja biti gotova!" I domalo ona izvadi vruću lepinju i daje Svetom Savi, koje se malo okrijepi. Kad se u drugom selu od hoda umorio, uđe u neku kuću, te zamoli vode. Domaćica je baš toga dana prala rublje, te zagrabi tikvom one prljave sapunice i daje Svetom Savi. Ovaj popi ništa ne govoreći, ali je svaku onu ženu prokleo, koje god u petak pere rublje,..a blagoslovio onu koja mijesi i peče ljeb.

Sveti Sava i maja

Hodao Sveti Sava po svijetu, pa će ga zatekne mrak tu svrati i konači, pa sutri dan Bog i put. Tako jedno večer dođe u jednu seosku kuću i zateče maju koja uzavrije mlijeko. Sveti Sava je zapita: "Ali voliš što navri, ali što namužeš?" -"Bogme volim što namuzem," odgovori maja. A Sveti Sava prekrsti i reče: "Tako neka i bude!" Zato se mlijeko, kad uzavri, vraća opet na staru mjeru; a da je rekla da voli što navri, bilo bi ga koliko god se digne u sudu.

Sveti Sava učio ljude da grade sir

Donde, dokle je Sveti Sava dolazio, ljudi umeju da grade sir na velije, jer ih je on tome naučio. A gde nije dospeo, sir se troši.

Sveti Sava uči kako se pastrma suši

Idući po svijetu dođe Sveti Sava do neke kuće, u kojoj ču na tavanu veliku galamu, Zapita jedno čeljade: "šta to rade na tavanu, ljudi?" "Evo ima cijelo jutro dižemo pastrmu na tavan, pa nikako ne možemo da ga umirimo, vo se gica i ne da se objesiti." Sveti Savo pomoli se Bogu, ode na tavan i kaza im, da se vo skine dolje, zakolje i iskasapi, pa tek onda da se vješa i da se suši.

Sveti Sava gradi prozore

Pođe jednom Sveti Sava da uči narod pobožnosti i vjeri. Idući po svijetu naiđe na ljude gdje sa četiri vola unose svjetlost u kuću. On ih zapita: "Šta radite to braćo?"- "Evo načinismo ima tri dana kuću, pa nikako se u sobama ne vidi".- "Tri dana sa ova četiri vola unosimo svjetlost, pa svejednako. Do pred vrata se vidi, a kad u kuću mrak". Sveti Sava se pomoli Bogu te im reče: "E, ljudi božji, treba načiniti prozore, – evo ovako." Pa im onda načini prozore, a oni mu se mnogo zahvale.

Sveti Sava i đaci

Sveti Sava bio je i učitelj. Jednom njegovom đaku, jedan put, nestane zastrug meda. Da bi pronašao kradljivca Sveti Sava uzvikne glasno svojim đacima: "Ko je ukrao med pašće mu danas pčela na kapu". Kad su đaci posle izašli na ručak, onaj što je ukrao ;bio med neprestano je pazio da mu pčela ne padne na kapu, i tako je u krađi uhvaćen.

Sveti Savo i đavo

Sastanu se Sveti Savo i đavo, dok će ti đavo upitati Svetog Savu: "Šta radi Bog?" – Sveti Savo odgovori: "Drži zlatnu jabuku u ruci, pa nekome je dava, a nekom je uzima!" Opet će đavo: "Može li ovaj svijet proći kroz orah?" Sveti Savo reče: "Kad Bog hoće, može ovaj svijet proći i kroz iglene uši!"

Otkud glavice u luka

Jedared putovao Sveti Sava, pa kako je bio mnogo gladan ugleda jedan struk luka i maši se da ga otkine. Ali tek što je on pružio ruku, skoči odnekuda đavo i otkine struk sve do zemlje. Bog na to naredi, da onaj ostatak u zemlji zadeblja, te ga Sveti Sava izvadi i stane jesti; i otada, po božjem blagoslovu, koren luka ima veću vrednost od struka.

Sveti Sava i đavo u vodenici

Gledao Sveti Sava kako se ljudi muče i zlopate tucajući žito u stupi ili meljući ga na žvrnju, pa se sažali i odluči, da izmisli kakvu bolju i lakšu spravu. Dugo mislio, pa na jedno smislio i to kako da naravi vodenicu, koju ostavi da melje na reci. Nu nije mogao da izmisli čeketalo i koš, već su ljudi za dugo rukama sipali žito iz vreća u rupu od kamena. To je bilo dosta nezgodno, dangubno, pa i opasno; jer je, tako, kamen zakačinjao pomeljare, te ih mrckario. Jednom dođe đavo u vodenicu Svetom Savi, i videći kako je to nezgodno sipati žito, rukama iz vreća u rupu od kamena, pokaže Svetom Savi kako će da napravi koš i čeketalo, ali pod pogodbom, da mu Sveti Sava za to da jedan dan u godini da bude njegov u vodenici. Sveti Sava mu odredi Badnji Dan; te za to toga dana retko koji vodeničar čuva vodenicu, niti će do toga dana u njoj mleti, jer se veruje, da bi i vodeničar i pomeljari tada zlo prošli.

Kako je postao užarski zanat

Još kad se Bog terao s đavolom, priskočio Bogu u pomoć Sveti Sava. Namajući od čega drugog, Sveti Sava usukao je uže od peska, i njime je Bog savladao đavola. Tada se još nije znalo za konopac, i tek ga onda Bog zdao da pomogne ljudima protivu đavola, ako bi se ovaj još koji put javio. Ko je onda pošao za Svetim Savom postao je užar.

Sveti Sava greje zemlju

Oko praznika Svetog Save duži dan, sunce greje toplije i zemlja se zagrejava s toga, što je Sveti Sava zabo u zemlju ražaren ražanj.

Sveti Sava blagoslovio vino

U ono vrijeme, kad je Sveti Savo po zemlji hodao, uputi se deset nadničara da беру vinograd. Kad dođu u vinograd rećice starješina: "E, dobri ljudi, jesmo li svi na okupu?" Onda počne brojati jednog po jednog, a sebe ne ubroji; I drugi su brojali isto tako, pa opet uvijek devet pa devet. Ne. znajući šta će, pođu putem da pitaju koga za izgubljenog druga. Po sreći sretu Svetog Savu. "Za Boga, svešteniče, jeda nam jednoga druga? Pošlo nas je u borbu deset, a sad nas samo devet". Sveti Savo im reče, da ih ima deset, ali oni ne mogu da vjeruju. On im onda reče, da poskidaju kape i da ih prebroje. Kad nadničari to učine uvjeriše se, da ih je deset. Zahvališe onda svetitelju od srca, a on njima reče: "Da ste blagosloveni vi i vaš rad! Od lozova roda srebro se pretvorilo! Vinska se čaša krstom ponosila! Ђe se vino pilo krst se ne zaboravio! "

CIP- Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије,
Београд 886. 1./2-34:398
ПЕДЕСЕТ легенди
50 легенди о Светом Сави: избор / (уредник Драган Миловановић) – Горњи
Милановац: ЛИО, 1995 (Горњи Милановац : НИБА).-69 стр: 18 цм
Тираж 2000. – Стр. 5-7: Свети Сава у народном предању / Владимир Ћоровић. 1.
Миловановић, Драган
ИД=41137420

Table of Contents

Vladimir Ćorović: Sveti Sava u narodnom predanju

1.Kako se rodio Sveti Sava

2.Sveti Savo i Sveti Pavo

3.Sveti Sava brani hrišćansku vjeru

4.Sveti Sava, mačka i rijeka Sava

5.Sveti Sava i Sveti Nikola

6.Sveti Sava i kiridžija

7.Sveti Sava i udavače

8.Sveti Sava, mladić i starac

9.Sveti Sava razlučuje pravdu

10.Sveti Sava milostivi i nemilostivi ljudi

11.Sveti Sava i slijepac

12.Sveti Sava u prosjacima

13.Sveti Sava kao lekar

14.Sveti Sava brodar

15.Sveti Sava i vlastelin

16.Crno jezero

17.Sveti Sava i grešnik

18.Sveti Sava i dva suparnika

19.Sveti Sava i siromah

20.Sveti Sava i hala

21.Svetog Savu sreća šljaka

22.Sveti Sava blagoslovio majku Svetog Vasilija

23.Sveti Sava i pravednik

24.Sveti Sava i pustinjač

25.Savine verige

26.Sveti Sava blagosilja vode

27.Održavaj post

28.Sveti Sava uči da se poste srijeda i petak

29.Sveti Sava i post

30.Sveti Sava prokleo čovjeka

31.Sveti Sava i majka

32.Sveti Sava i otac i mati s malim detetom

33.Sveti Sava i Sveti Toma

34.Sveti Sava i kiridžije

35.Radi, pa ćeš imati

36.Sveti Sava i žena tkalja

37.Sveti Sava i švalja

38.Sveti Sava i seljaci

39.Sveti Sava kazuje šta valja, a šta ne valja raditi u petak

40.Sveti Sava i maja

41.Sveti Sava učio ljude da grade sir

42.Sveti Sava uči kako se pastrma suši

43.Sveti Sava gradi prozore

44.Sveti Sava i đaci

45.Sveti Savo i đavo

46.Otkud glavice u luka

47.Sveti Sava i đavo u vodenici

48.Kako je postao užarski zanat

49.Sveti Sava greje zemlju